Giuditta Cordero-Moss

Private international law

in the field of property law

UNIVERSITY PUBLISHER

1.5.1.1 Scope of the Lugano Convention

The Lugano Convention applies only to international disputes.45 The main rule is that the Convention's rules of jurisdiction apply when the defendant is domiciled in a Contracting State (for what is relevant here: in Norway), cf. Article 2. However, it is not a requirement that both the plaintiff and the defendant must have basted in two different countries, nor that another EOS state in addition to Norway should be involved. Thus, the European Court of Justice has ruled that the Brussels Convention may be applied to a claim for damages brought in England by a party resident in England against another party also resident in England for a personal injury that occurred in Jamaica, ie outside the EU.46 Furthermore, the EU the Court of Justice that the Brussels Convention may be applied to a case brought in France by a party resident in Canada against a party resident in Belgium for compensation in a contract. 47 Brussels I is therefore used even when the plaintiff is not resident in the EU. During the revision of the Regulation, the Commission proposed that Article 4 be amended to apply the rules of jurisdiction of the Regulation to situations where the defendant is not a resident of the EU.48 Linked to the case law of the above-mentioned European Court of Justice, is resident in the EU, this would have achieved a universal application of the rules of jurisdiction laid down in Brussels I. However, Parliament approved such a universal application only for consumer contracts, individual employment contracts and compulsory jurisdiction 49 It is to be expected that the Lugano Convention will be amended accordingly.

Since the case law of the European Court of Justice is important for the scope of the Lugano Convention, the above case law means that the Lugano Convention, and not the Disputes Act, is applied when the defendant is resident in Norway or another EOS state and the dispute is international - regardless of whether the plaintiff is resident in Norway, in a another EOS state or outside the EOS area.50 However, this is not uncontroversial51 and the Supreme Court has recently handed down a judgment in dissent52, where the majority of three found that it cannot be inferred from the aforementioned EU court decisions that a case brought by a party belonging to in a country outside the EOS area against a party resident in Norway, falls within the scope of application of the Lugano Convention, when there is no other connection to the EOS area than the defendant's domicile.

1.5.1.2 The significance of the Lugano Convention for the Disputes Act

If the defendant is not resident in Norway or another EOS state, the Lugano Convention is generally not applied.69 The Disputes Act then applies if the case is brought in Norway.

GIUDITTA CORDERO-MOSS

INTERNASJONAL PRIVATRETT

PÅ FORMUERETTENS OMRÅDE

UNIVERSITETSFORLAGET

Giuditta Cordero-Moss

Internasjonal privatrett

på formuerettens område

UNIVERSITETSFORLAGET

Man kan konkludere med at den europeiske internasjonale privatrett er meget viktig for Norge når det gjelder den internasjonale sivilprosessretten: Reglene er tilnærmet like, og tolkningen skal være mest mulig harmonisert. Derfor bør all litteratur og praksis om Luganokonvensjonen og Brussel I trekkes inn ved anvendelse av Luganokonvensjonen for norske domstoler – uten hensyn til om de stammer fra Norge, fra EU eller fra et av Lugano-landene. Rettspraksis om Luganokonvensjonen finnes i årlige rapporter som statene har forpliktet seg til å lage i henhold til konvensjonens protokoll nr. 2. Disse blir lagt ut av Justisdepartementet på en webside som er spesielt viet Luganokonvensjonen: http://www.regjeringen.no/nb/dep/jd/tema/internasjonalt_justissamarbeid/europeisk_justissamarbeid/luganokonvensjonen.html?id=417248.

Rettspraksis fra domstolene i alle Lugano-land finnes også på http://curia.europa.eu/common/recdoc/convention/en/index.htm, hvor man kan søke med utgangspunkt i artiklene som er lagt til grunn i dommene.

1.5.1.1 Luganokonvensjonens anvendelsesområde

Luganokonvensjonen anvendes kun på internasjonale tvister.[45] Hovedregelen er at konvensjonens vernetingsregler kommer til anvendelse når saksøkte har bosted i en konvensjonsstat (for det som er relevant her: i Norge), jf. artikkel 2. Det er imidlertid ikke et krav at både saksøker og saksøkte skal ha bosted i to forskjellige land, heller ikke at en annen EØS-stat i tillegg til Norge skal være involvert. Således har EU-domstolen kommet til at Brusselkonvensjonen måtte anvendes på en erstatningssak anlagt i England av en part bosatt i England mot en annen part også bosatt i England for en personskade som var inntruffet på Jamaica, det vil si utenfor EU.[46] Videre kom EU-domstolen til at Brusselkonvensjonen måtte anvendes på en sak anlagt i Frankrike av en part bosatt i Canada mot en part bosatt i Belgia for erstatning i kontrakt.[47] Brussel I anvendes altså selv når saksøker ikke er bosatt innenfor EU. Under revisjonsarbeidet av forordningen ble det foreslått av Kommisjonen at artikkel 4 skulle endres slik at forordningens vernetingsregler skulle gjelde for situasjoner der heller ikke saksøkte er bosatt i EU.[48] Koblet med den ovennevnte EU-domstolens rettspraksis, som gjør forord-

Brussel- og Luganokonvensjonen, skulle i den gamle Luganokonvensjonen defineres i henhold til *lex fori*. Brussel I-forordningen og den nye Luganokonvensjonen har innført en autonom bestemmelse om hvor et selskap anses å ha hjemting, jf. artikkel 60.

45 Henrik Bull, «Kommentar til Luganokonvensjonen (tvisteloven)», *Gyldendals norsk lovkommentar*, 2011, note 1.

46 Sak C-281/02 (Owusu). I denne saken førte dette til at den engelske domstolen ikke kunne bruke den skjønnsmessige adgang til å avvise saken som den ellers ville ha hatt mulighet til i engelsk prosessrett etter den såkalte forum non conveniens-doktrine. Se også sak C-412/98 (Group-Josi), der saksøker ikke var bosatt i EU.

47 Sak C-412/98 (Group-Josi).

48 Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område, KOM 2010/748 endelig.

ningens vernetingsregler gjeldende for saksøkere som ikke er bosatt i EU, ville dette ha oppnådd en universell anvendelse av vernetingsreglene som er nedfelt i Brussels I. Imidlertid godkjente Parlamentet en slik universell anvendelse kun for forbrukerkontrakter, inividuelle arbeidsavtaler og tvungent verneting.[49] Det må forventes at Luganokonvensjonen vil bli endret tilsvarende.

Siden EU-domstolens praksis har betydning for Luganokonvensjonens anvendelsesområde, betyr den ovennevnte rettspraksis at Luganokonvensjonen, og ikke tvisteloven, anvendes når saksøkte er bosatt i Norge eller en annen EØS-stat og tvisten er internasjonal – uansett om saksøker er bosatt i Norge, i en annen EØS-stat eller utenfor EØS-området.[50] Dette er imidlertid ikke ukontroversielt,[51] og Høyesterett har nylig avsagt en dom under dissens,[52] hvor flertallet av tre fant at det ikke kan avledes av de nevnte EU-domstolsavgjørelser at en sak anlagt av en part tilhørende i et land utenfor EØS-område mot en part bosatt i Norge, faller inn under Luganokonvensjonens anvendelsesområde, når det ikke finnes annen tilknytning til EØS-området enn saksøktes hjemting. Saken gjaldt spørsmålet om norske domstoler har stedlig kompetanse i en internasjonal tvist om meglerkommisjon. Saksøkeren, et selskap fra Singapore, reiste sak mot sin kontraktspart, Trico Subsea AS, ved dennes alminnelige verneting i Norge. Bortsett fra saksøktes alminnelige verneting, fantes det ikke tilknytning mellom saksforholdet og Norge. Saksøkte påstod saken avvist fordi den manglet tilstrekkelig tilknytning til Norge. Spørsmålet

49 Europa-Parlamentets Lovgivningsmæssige Observationsorganets rapport om forslaget 15 oktober 2012 (A7-0320/2012), jf. pkt. 11d, 11e og 11f i forslaget til forordning med endringene som ble vedtatt i Parlamentet (European Parliament Committee on Legal Affairs, Report on the proposal for a regulation of the European Parliament and of the Council on jurisdiction and the recognition and enforcement of judgments in civil and commercial matters (recast) (COM(2010)0748 – C7-0433/2010-2010/0383(COD)A7-0320/2012), 15.10.2012) og i Rådet 30 november 2012 (PE-CONS 56/12).

50 Dette støttes av Bull i *Kommentar til Luganokonvensjonen (tvisteloven)* note 1. Se også Torstein Frantzen, «Tvisteloven og Luganokonvensjonen. En replikk til Skoghøy», *Lov og Rett*, 2012 s. 379–381 og 573-575; Lars Heimdal, «Kravet om tilstrekkelig tilknytning til Norge etter tvisteloven § 4-3 første ledd for å anlegge tvister i internasjonale forhold for norske domstoler», *Lov og Rett*, 2008, s. 407–416, 410; Ingeborg B. Holtskog Olebakken, «Internasjonal sivilprosess – to dommer om verneting etter Brusselkonvensjonen og betydningen for norsk rett», *Lov og Rett*, 2008, s. 561–569, 569. Se også Ot.prp. nr. 89 (2008–2009), s. 8: «*Konvensjonens regler om domskompetanse gjelder i utgangspunktet for alle saker hvor saksøkte har bosted i vedkommende stat (artikkel 2). I tillegg må det innfortolkes et krav om at forholdet må være internasjonalt. Det er ikke et krav at saken har tilknytning til minst én annen konvensjonsstat, jf. EF-domstolens avgjørelse i den såkalte Owususaken (C-281/02).*»

51 Av en annen oppfatning er Jens Edvin A. Skoghøy, «Tvisteloven og Lugano-konvensjonen», *Lov og Rett*, 2012, s. 193–194. Se også Jens Edvin A. Skoghøy, «Tvisteloven og Lugano-konvensjonen – duplikk til Frantzen», *Lov og Rett*, 2012, s. 438–441.

52 Rt. 2012 s. 1951 (Trico).

som har versert i flere instanser var inntil skrivende stund om saken omfattes av Luganokonvensjonen, eller om tvisteloven skal anvendes. Sak anlagt ved saksøktes alminnelige verneting kan ikke avvises når man er innenfor Luganokonvensjonens anvendelsesområde, ettersom Luganokonvensjonens vernetingsregler er obligatoriske og ikke gir rom for skjønnsmessig vurdering. Under tvisteloven § 4-3 synes det derimot å være en viss skjønnsmargin. Haugland tingrett hadde avsagt en kjennelse hvoretter saken skulle fremmes, mens Gulating lagmannsrett hadde avvist saken. Begge avgjørelser var basert på tvisteloven § 4-3 og hadde ikke vurdert hvorvidt Luganokonvensjonen skulle anvendes. Tidlig i 2012 opphevet Høyesteretts ankeutvalg Gulating lagmannsrettens kjennelse og bemerket at det er:

> på det rene at for saker som omfattes av Luganokonvensjonen, er denne konvensjonens regler avgjørende for spørsmålet om stedlig domsmyndighet [...]. Tvisteloven § 4-3 første ledd kommer bare til anvendelse dersom saksforholdet faller utenfor Luganokonvensjonens virkeområde. Lagmannsretten har ikke drøftet om tvisten faller inn under konvensjonen.[53]

Saken ble avgjort på nytt av Gulating lagmannsrett. Gulating lagmannsretts nye avgjørelse[54] gjorde nøye rede for forarbeidene til tvisteloven, Luganokonvensjonen, EU-rettspraksis og litteratur, og konkluderte med at konvensjonens vernetingsregler skal anvendes uavhengig av saksøkerens bopel. Lagmannsretten avsa derfor en kjennelse om at Luganokonvensjonen anvendes, og saken fremmes. Også denne avgjørelse ble anket, og Høyesterett måtte befatte seg med saken atter en gang. I Rt. 2012 s. 1951 opphevet Høyesterett lagmannsrettens kjennelse under dissens, med den begrunnelse at saken ikke falt inn i Luganokonvensjonens anvendelsesområde (mer om dette nedenfor). Saken skal derfor avgjøres enda en gang av Gulating lagmannsrett, og da skal tvisteloven anvendes. Høyesterett la noen føringer for anvendelse av tvisteloven, idet den fremhevet at løsningen ikke ville komme i konflikt med Luganokonvensjonens bestemmelser.[55]

I kjennelsen som opphevet den nye lagmannsrettens avgjørelse, påpekte førstvoterende innledningsvis at Luganokonvensjonen er *lex specialis* og skal innenfor sitt anvendelsesområde ha forrang overfor tvisteloven. Videre ga førstvoterende en oversikt over den betydning som EU-rettspraksis om Brussel I og dens forgjenger, Brusselkonvensjonen, har for norske domstolers tolkning av Luganokonvensjonen.[56] Hun gjorde i kjennelsen rede for EU-rettspraksis om

53 Rt. 2012 s. 57 avsnitt 18.
54 LG-2012-15009.
55 Rt. 2012 s. 1951, avsnitt 86 og 88.
56 Rt. 2012 s. 1951, avsnitt 34 og 35, som henviser til Rt. 2004 s. 981, Rt. 2011 s. 897, protokoll 2 til Luganokonvensjonen og litteratur.

Brusselkonvensjonen, som altså også har betydning for Luganokonvensjonens anvendelsesområde: I sak C-281/02 (Owusu) kom EU-domstolen til at Brusselkonvensjonen anvendes på en sak som er anlagt mellom to parter bosatt i samme EU-stat, og som har tilknytning til en stat utenfor EU. I sak C-412/98 (Group-Josi) kom EU-domstolen til at Brusselkonvensjonen anvendes på en sak som er anlagt av en saksøker som ikke er bosatt i EU, mot en part som er bosatt i EU. I Group-Josi var saken anlagt i Frankrike, mens saksøkte var bosatt i Belgia.

Flertallet var enig i førstvoterendes generelle betraktninger om rettskildebildet.[57] Det er derfor på det rene at de to nevnte EU-domstolsavgjørelse har betydning for å definere Luganokonvensjonens anvendelsesområde, og at det derfor ikke kreves at saksøker er bosatt i et annet EØS-land for at Luganokonvensjonen kommer til anvendelse, i hvert fall ikke i saker som tilsvarer Owusu og Group-Josi. Vernetingsregler i Luganokonvensjonen anvendes altså også overfor parter som ikke hører til i et Lugano-land.

Førstvoterende, som var i et mindretall av to, fant at dette måtte gjelde også i Trico-saken. Hun påpekte at prinsippet om at det er en fordel for saksøkte å bli saksøkt på sitt hjemsted, utgjør grunnlaget for at medlemsstatene i Luganokonvensjonen har ment å forplikte seg overfor tredjeland.[58] Hun argumenterte for at artikkel 2 oppstiller en klar hovedregel (at saksøkte skal ha alminnelig verneting i en konvensjonsstat), og at det *«fremgår uttrykkelig at den bare kan fravikes der konvensjonen selv inneholder særlige vernetingsregler, jfr. også artikkel 3. Ordlyden åpner dermed ikke for at det kan oppstilles noe slikt vilkår [om ytterligere tilknytning til en konvensjonsstat].»*[59] Hun fant videre at hensynet til klarhet og forutsigbarhet taler mot at domstolene gis skjønnsmessig adgang til å avvise en sak ut fra deres vurdering om manglende tilknytning til en annen stat.[60] Hun konkluderte med at lagmannsretten hadde bygget på en riktig forståelse av Luganokonvensjonen.

Flertallet var som nevnt ikke uenig i beskrivelsen av rettskildebildet, men mente, med utgangspunktet i folkerettslige prinsipper om at en stat er bundet av en konvensjon kun hvis den har gitt sitt samtykke, at det har:

> i utgangspunktet formodningen mot seg at en konvensjon mellom stater skal tolkes slik at den gir rettigheter til rettssubjekter i en tredjestat uten at personer og selskaper i konvensjonsstaten er gitt tilsvarende rettigheter i tredjestaten. En slik konvensjonsforståelse ville innebære at partenes rettsstilling i sivile saker ble ubalansert: Parten hjemmehørende i et tredjeland ville etter konvensjonen kunne få rett til å reise sak ved motpartens hjemting, mens parten i Luganostaten

57 Rt. 2012 s. 1951, avsnitt 68.
58 Rt. 2012 s. 1951, avsnitt 37–49.
59 Rt. 2012 s. 1951, avsnitt 52.
60 Rt. 2012 s. 1951, avsnitt 55 og 56.

> ikke har noen korresponderende rett og bare kan reise sak i tredjelandet dersom nasjonal rett der åpner for det. Tilsvarende ubalanse ville oppstå på pliktsiden: Parten i Luganoområdet ville ha plikt til å ta imot søksmål ved hjemtinget også fra parter fra tredjeland, mens parter fra stater som ikke har undertegnet konvensjonen selvsagt ikke kan pålegges noen tilsvarende plikt i medhold av konvensjonen. Dersom en slik ordning var ment innført, ville det vært naturlig at dette var klart uttrykt i konvensjonen, eller var utviklet gjennom sikker rettspraksis. Etter mitt syn er det ikke tilfellet.[61]

I motsetning til mindretallet mente altså flertallet at konvensjonens ordlyd ikke er tilstrekkelig grunnlag til å utelukke at det kan stilles et tilleggskrav om saksøkerens bosted:[62] *«Slik jeg ser det, er kravet om tilstrekkelig tilknytning til en konvensjonsstat ikke et vilkår som kommer i tillegg til konvensjonens bestemmelser, men som følger av en naturlig fortolking av konvensjonen selv.»*[63] Videre mente flertallet at EU-rettspraksis ikke var relevant i Trico-saken, da de nevnte avgjørelser gjaldt problemsstillinger som var annerledes. I Group-Josi var saksøkte, hjemmehørende i Belgia, saksøkt i Frankrike av et canadisk selskap. *«Det dreide seg altså om et saksøkt selskap fra et konvensjonsland som overfor domstolen i et annet konvensjonsland gjorde gjeldende at selv om saksøkeren kom fra et tredjeland hadde selskapet i tråd med hovedregelen i konvensjonens artikkel 2 krav på å bli saksøkt ved sitt hjemting.»*[64] Etter mitt syn betyr dette at det belgiske selskapet påberopte seg Brusselkonvensjonen i en sak anlagt av et canadisk selskap. At konvensjonen ble påberopt av saksøkte mot en saksøker fra et tredjeland for å få avvist en sak som ikke var anlagt i henhold til konvensjonens vernetingsregler, endrer ikke at konvensjonen ble anvendt i en sak der saksøkeren hørte til et tredjeland. Flertallet mente derimot: *«Noen avgjørende støtte til at en saksøker fra et tredjeland kan påberope seg konvensjonen i en situasjon som vår kan jeg vanskelig se at dommen gir.»*[65]

Heller ikke Owusu-saken ble ansett som relevant, ettersom den ikke gjaldt *«en saksøker fra en tredjestat som i en sak uten tilknytning til konvensjonsområdet påberopte seg konvensjonen overfor et rettssubjekt i en konvensjonsstat.»*[66]

Basert på denne sondringen mellom Owusu- og Group-Josi-sakene på den ene siden, og Trico-saken på den andre, konkluderte flertallet med at det ikke strider direkte med EU-rettspraksis om Trico-saken anses å falle utenfor Luganokonvensjonens vernetingsregler. Flertallet syntes ikke å være fullstendig

61 Rt. 2012 s. 1951, avsnitt 70.

62 Artikkel 2 lyder: *«Med forbehold for hva som ellers måtte følge av reglene i konvensjonen her, skal personer med bosted i en konvensjonsstat uansett statsborgerskap saksøkes ved domstolene i bostedstaten.»*

63 Rt. 2012 s. 1951, avsnitt 79.

64 Rt. 2012 s. 1951, avsnitt 82.

65 Rt. 2012 s. 1951, avsnitt 82.

66 Rt. 2012 s. 1951, avsnitt 83.

overbevist av sitt eget resonnement ettersom det føyde til en nokså defensiv bemerkning:

> Etter mitt syn er det neppe noen motstrid mellom forarbeidenes og teoriens standpunkt om at partene eller tvisten må ha tilstrekkelig tilknytning til en konvensjonsstat og de to dommene jeg har kommentert. I begge sakene var det på ulike måter slik tilknytning til en konvensjonsstat at konvensjonen kom til anvendelse. Om EU-domstolen også vil komme til at alminnelig verneting i seg selv gir tilstrekkelig tilknytning til et konvensjonsland, er etter mitt syn tvilsomt og ikke avgjort. Spørsmålet står altså, slik jeg ser det, åpent etter de internasjonale rettskildene, og jeg kan ikke se noen grunn til at norske domstoler bør gå foran her.[67]

Etter dette synes Høyesteretts standpunkt å være at EU-domstolens rettspraksis bør tillegges vekt også i Norge, slik det er nedfelt i Luganokonvensjonens protokoll 2, men bare i den grad det faktiske forholdet nøyaktig tilsvarer de faktiske forutsetninger som foranlediget EU-rettspraksisen. En sak som er anlagt mellom to norske parter i forbindelse med en skade som oppstod utenfor EØS-området, tilsvarer nøyaktig de faktiske forutsetninger i sak C-281/02 (Owusu), og er underlagt Luganokonvensjonen. En sak som er anlagt i et EØS-land av en part bosatt utenfor EØS-området mot en part bosatt i et annet EØS-land, tilsvarer nøyaktig de faktiske forutsetninger i sak C-412/98 (Group-Josi), og er underlagt Luganokonvensjonen. EU-domstolen har derimot ikke ennå uttalt seg i en sak som er anlagt i et EØS-land av en part bosatt utenfor EØS-området mot en part bosatt i samme EØS-land, og Høyesterett mener derfor at det ikke er grunnlag til å anse saken som underlagt Luganokonvensjonen. Det ligger i flertallets argumentasjon at det ville være konsistent med EU-rettspraksis å anvende Luganokonvensjonen på en sak som Trico-saken, men så lenge det ikke foreligger en EU-domstolavgjørelse som direkte uttaler dette, kan man fingere en konseptuell forskjell og la være å anvende Luganokonvensjonen.

Flertallets hovedbekymring i Trico-saken synes å være at en tolkning av Luganokonvensjonens vernetingsregler som er konsistent med konvensjonens ordlyd og EU-domstolens rettspraksis – altså at en tolkning som anvender konvensjonens vernetingsregler når saksøktes hjemting er i en konvensjonsstat uansett saksøkerens bosted, kan føre til at konvensjonen anvendes på saker der kun én av partene er bosatt i EØS-området (slik det var i Group-Josi-saken). Dette synes flertallet er uheldig, ettersom det ville føre til at vernetingsregler som er nedfelt i en konvensjon, blir gitt anvendelse overfor en part som ikke tilhører en konvensjonsstat. Flertallet nevner Wienkonvensjonen om tolkning av traktater, som forutsetter at en stat skal ha gitt sitt samtykke for at en konvensjon skal kunne anvendes overfor den. Mindretallet påpeker at EU-domstolen

67 Rt. 2012 s. 1951, avsnitt 86.

ikke anså dette som en relevant problemstilling i sin Group-Josi-dom, som også gjaldt en konvensjon (avgjørelse er avgitt under Brusselskonvensjonen).[68] I tillegg kan det settes spørsmålstegn ved hvor treffende dette poenget er i denne sammenheng. Vernetingsregler i Luganokonvensjonen er ikke regler som skal regulere forhold mellom konvensjonsstater, eller som skaper fordeler og ulemper konvensjonsstatene imellom. Vernetingsregler er i utgangspunkt nedfelt i nasjonallovgivningen og definerer hvilken domsmyndighet statens domstoler har i internasjonale saker. De er ikke nødvendigvis avhengig av resiprositet. Vi kan for eksempel anta at stat As vernetingsregler legger til grunn at statens domstoler har domsmyndighet over saker som er anlagt mot parter som har sitt alminnelig verneting i denne staten. Denne regelen om domsmyndighet kan fungere selv om saksøkeren tilhører en stat B, som ikke har tilsvarende vernetingsregel. Definisjonen av domsmyndigheten i stat A er uavhengig og upåvirket av hvilken domsmyndighet domstoler i stat B har, og stat A får ikke noen ulempe eller fordel av at dens domstoler fremmer saker anlagt av parter som er bosatt i stat B mot parter som har alminnelig verneting i stat A, mens eventuelle saksøkere fra stat A ikke kan fremme sak i stat B mot parter som er bosatt i stat B. Det som blir skadelidende hvis stat B definerer sine domstolers domsmyndighet etter forskjellige kriterier, er rettsenhet på internasjonalt nivå og forutsigbarhet for partene, samt prosesseffektivitet. Det er ønskelig at parter i internasjonale rettsforhold kan forholde seg til en mest mulig ensartet fordeling av den internasjonale domsmyndighet. Dette kan i prinsippet bli oppnådd ved at statene hver for seg regulerer sine domstolers domsmyndighet etter lignende prinsipper. En annen, mer effektiv måte å sikre en ensartet fordeling av domsmyndighet på, er at statene inngår avtale om hvilke vernetingsregler som skal gjelde. Dette er bakgrunnen for vernetingsreglene i Luganokonvensjonen – konvensjonens formål er altså blant annet å skape forpliktelser mellom statene som sikrer harmonisering av vernetingsreglene. En slik harmonisering kunne som sagt ha blitt oppnådd også ved ensidig, ensartet lovgivning i de enkelte statene. Det er da vanskelig å se hvilke prinsipielle forhold som forhindrer anvendelse av disse harmoniserte regler om verneting også når saksøkeren hører til stater som ikke har tilsluttet seg konvensjonen. Annerledes stiller det seg for bestemmelser som gir virkning i en stat til forhold som har funnet sted i en annen stat, for eksempel hvis det skal gis virkning til at en sak er reist i en annen stat, eller om dommer fra en annen stat skal gis virkning. Her forutsettes det en viss resiprositet. Konvensjonens forpliktelser kan i disse tilfeller ikke ukritisk utvides til tredjeland. Det er derfor Luganokonvensjonens bestemmelser om litispendens (artikkel 27), konnekse krav (artikkel 28), og anerkjennelse og fullbyrdelse (del III) gjør det klart at bestemmelsene kun gjelder mellom konvensjonsstater. At konvensjonens vernetingsregler i tråd med konvensjonens ordlyd får anvendelse uansett hvor saksøkeren er bosatt, og selv

68 Rt. 2012 s. 1951, avsnitt 48.

Springer at fra samme rettsforhold.

om saksøkeren er bosatt utenfor konvensjonens område, fører altså ikke til at disse tredje lands prosessuelle regler eller avgjørelser utilsiktet får virkning i Norge. I lys av dette er det ikke grunn til å dele Høyesteretts bekymring for at Luganokonvensjonens vernetingsregler anvendes uansett saksøkerens bosted.

Luganokonvensjonens vernetingsregler vil etter Trico-saken anvendes (i tråd med EU-rettspraksis) når begge parter er bosatt i samme EØS-land, men saken har en internasjonal dimensjon (ikke nødvendigvis knyttet til EØS-området). Likeså vil de anvendes når kun saksøkte er bosatt i et EØS-land, men tvisten har en tilknytning til et annet EØS-land. Når saksøkte er bosatt i Norge og tvisten for øvrig er internasjonal, men ikke har tilknytning til et annet EØS-land, anvendes tvisteloven, ifølge flertallet i Trico-saken. Som det ble argumentert for ovenfor, virker ikke denne sondringen særlig overbevisende, og det kan settes spørsmåltegn ved hensiktsmessigheten av å tillegge Trico-dommen vekt utenfor sitt direkte anvendelsesområde.

1.5.1.2 Luganokonvensjonens betydning for tvisteloven

Er saksøkte ikke bosatt i Norge eller en annen EØS-stat, anvendes Luganokonvensjonen som hovedregel ikke.[69] Tvisteloven kommer da til anvendelse hvis saken anlegges i Norge.

Tvistelovens forarbeider har gitt uttrykk for at Luganokonvensjonen bør ha betydning også for tvister som faller utenfor konvensjonens anvendelsesområde, nemlig ved tolkning av tvisteloven:

> For de regler der det fremgår at man tar sikte på harmonisering, må den norske bestemmelsen tolkes i samsvar med konvensjonen i de tilfeller konvensjonen er anvendelig. Men også i tvister konvensjonen ikke er anvendelig – f. eks. fordi det er en rent nasjonal tvist eller en internasjonal tvist som ikke omfattes – bør reglene tolkes på denne måten. Det ville være rettsteknisk vanskelig å måtte forholde seg til ulike tolkninger.[70]

Også Høyesteretts entydige, om enn ikke fullstendig konsistente[71] tilnærming er at Luganokonvensjonen bør ha betydning for tolkning av tvisteloven eller dens forgjenger tvistemålsloven. Således la Kjæremålsutvalget vekt på Luganokonvensjonen i en sak om verneting for erstatningskrav selv om saken var reist før konvensjonen var trådt i kraft:

> Lagmannsretten har også vist til Luganokonvensjonens art 5 (3) som gir saksøkeren valget mellom handlingsstedet og virkningsstedet. Siden søksmålet er

69 Se likevel artikkel 23 om vernetingsavtaler, som gjelder når minst en av partene (ikke nødvendigvis saksøkte) er bosatt i en konvensjonsstat.

70 NOU 2001: 32 Rett på sak – lov om tvisteløsning (tvisteloven) bind B s. 692.

71 Rt. 1993 s. 44 og Rt. 2006 s. 242, drøftet nedenfor.